

6.10.2007

Dagbladet

MAGASINET

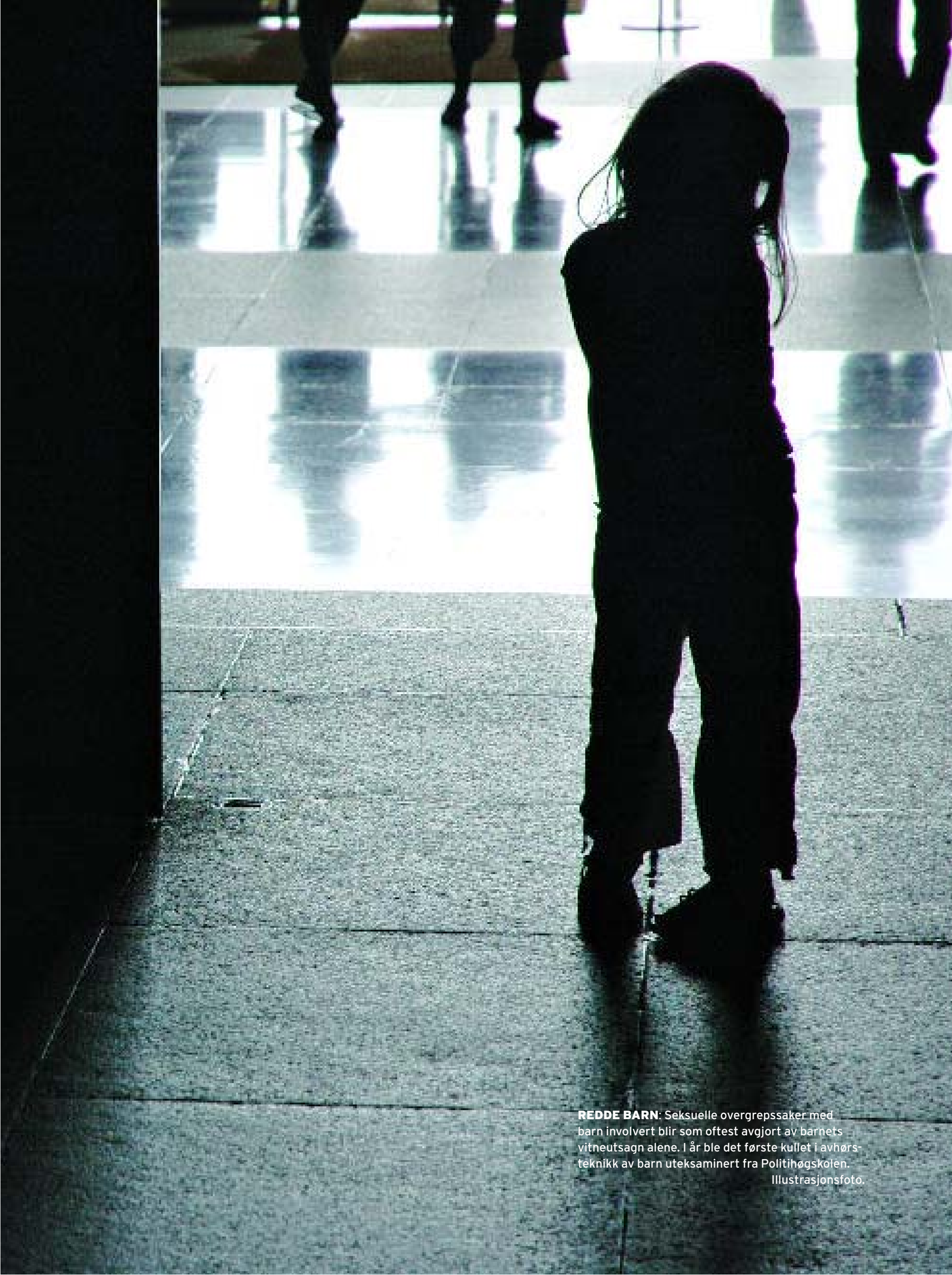
**«JEG FORSTÅR IKKE AT JEG
SKAL VÆRE SØT OG HOLDE KJEFT»**

FORFATTER LIZA MARKLUND (45)

VIL DU HØRE NOE HEMMELIG?

Flertallet av overgrepssaker mot barn henlegges. Ikke fordi barnet lyver, men fordi politi og domstoler har gjort en for dårlig jobb.

REDDE BARN: Seksuelle overgrepssaker med barn involvert blir som oftest avgjort av barnets vitneutsagn alene. I år ble det første kullet i avhørsteknikk av barn uteksaminert fra Politihøgskolen.

Illustrasjonsfoto.

TRUET MED POLITI: I sju år bar Linda på en vond hemmelighet. Politiet var de siste hun ønsket at skulle få kunnskap om den.

Alle syntes han var så flink og fantastisk, så jeg turte ikke å si ifra.

Linda Olsen, utsatt for overgrep

Det begynte da jeg var seks år og skjedde minst én gang i uka. Han benyttet alle anledninger til å få være alene med meg: «Kom Linda, så drar vi to på butikken», «kom Linda, så går vi ned i kjelleren og henter brus».

Linda Olsens (21) stebestefar var tilsynelatende en kjernekar. Han snekret lekehus i hagen og lærte barnebarna å gjette kryssord. Hvis noen fikk noe nytt, var det han som tok seg tid til å vise hvordan den nye leken skulle brukes. Han introduserte dem for nye aktiviteter – og fulgte alltid opp. Aller mest engasjerte han seg i Linda, det stilleste barnet i familien. Hun ble invitert til å overnatte, og hun fikk være med på hyttetur.

– Jeg ville ikke. Men alle syntes han var så flink og fantastisk, så jeg turte ikke å si ifra. Når vi var på tomannshånd gjorde han «alt», om du skjønner hva jeg mener?

Linda Olsen ble 13 år før hun turte å fortelle noen at den sympatiske mannen hun kalte bestefar, regelmessig tvang henne til å ha sex med seg.

– Jeg hadde begynt å lese aviser. De skrev mye om barn som opplevde det samme som meg. Det jeg leste fikk meg til å skjønne at det han gjorde ikke var riktig.

Linda betrodde seg til ei eldre venninne, som dro henne med til skolerådgiverens kontor, som igjen varslet foreldrene. Det tok ti minutter å avbryte sju års mareritt. Ingen trakk hennes historie om den tilsynelatende oppofrende og barneglade stebestefaren i tvil. Skolen og foreldrene lovet å ordne opp.

– Det var deilig, særlig å kjenne at alle trodde på meg.

Da hun to uker senere satt ansikt til ansikt med en politibetjent i et avhørsrom valgte hun likevel å holde det meste for seg selv.

– Jeg var livredd. Det hjalp ikke at politidama hadde helt vanlige klær og var kjempelyggelig. I sju år hadde jeg blitt truet med at politiet ville komme og ta meg hvis jeg fortalte noe til noen.

DET ER ÅTTE ÅR siden stebestefarens overgrep ble en sak som rystet familien og kretsen rundt henne. Det er 15 år siden Bjugn-saken fikk fedre over hele landet til å overlate kveldsstellet av ungene til kona. I forbindelse med Norges kanskje mest omtalte kriminalsak ble 61 barn undersøkt for seksuelle overgrep på Barneklubben ved Regionsykehuset i Trondheim. På det meste var 30 voksne mennesker mistenkt for overgrep som beføling, oralsex og fullbyrdet voldtekt av barn. Det endte med at 33 barn fikk voldsoffererstatning, samtidig som alle overgrepsmistenkte ble frikjent. Kritikken av fagfolk og politi i etterkant var skarp.

Mange mente Bjugn-saken var et skoleeksempel

på hvordan man ikke går fram når barn er involvert.

Da spesialpedagog og dr.polit. Kari Gamst og dr.polit. Åse Langballe like etter fikk en henvedelse fra politiet i Oslo om de kunne tenke seg å evaluere politiets avhør av barn, svarte de ja.

– Vi fikk tilgang til alle dommeravhørene av barn som noensinne var gjort ved politikammeret. Det var en nedslående opplevelse, forteller Gamst, som i dag er spesialrådgiver ved Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging. Sammen med Åse Langballe, som nå er forsker ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, har hun brukt 15 år på å utvikle en metode for hvordan politiet best kan kommunisere med barn. Dette har resultert i doktorgradsarbeidet «Barn som vitner». Nå har de to, sammen med politioverbetjent Tone Davik, utviklet et helt nytt undervisningsopplegg for Politihøgskolen.

I 1992 besto opplæringen av politibetjentene som utførte denne jobben i et to timer langt kurs. Fra i fjor er studiet estimert til cirka 280 arbeidstimer og gir ti studiepoeng. En undervisningspakke bestående av en manual, samt filmene «Se min kjole» og «Oda i dommeravhør», ble mandag denne uka overrakt justisminister Knut Storberget. På politibetjentenes pensumliste står blant annet avhørsteknikk, forholdet mellom juridiske krav og barnefaglige hensyn, barns seksualitet, trening i empatiske ferdigheter, vitne- og traumeteori og utviklingspsykologi med vekt på barns språkutvikling.

SEKSUELLE OVERGREPSSAKER DER barn er involvert, blir i dag som oftest avgjort av barnets vitneutvalg alene. Ifølge tidligere leder av Voldtektutvalget, statsadvokat Bjørn Kristian Soknes, er henleggelsesprosenten stor i disse sakene, blant annet fordi avhøret av barna er for dårlig.

– Vi har ikke tall når det gjelder henleggelsesprosent av overgrepssaker med barn, men vi vet at 84 prosent av anmeldte voldtektssaker hvor offeret er voksent,

blir henlagt. Da er jeg overbevist om at minst femti prosent av saker hvor barn er involvert blir henlagt. I tillegg er frifinnelsesprosenten med stor sannsynlighet svært høy. I saker hvor offeret er et barn, er det fortsatt altfor lett å så tvil om sannsynligheten for at et overgrep har skjedd, sier statsadvokat Soknes, som mener oppfatningen om at overgriperne ikke er som oss andre er utbredt – og fører til at mange går fri.

– Det er mye fornektelse ute og går. Ingen av de overgriperne jeg har truffet har hatt ytre kjenne-tegn. Vi har med andre ord alle noen rundt oss som blir seksuelt tilfredsstilt av å forgripe seg mot barn. Soknes mener at dommeravhøret står sentralt, men at også arbeidet med å finne støttebevis er viktig for rettssikkerheten.

– Når vi undersøker nærmere viser det seg at de fleste overgriperne har forbrutt seg mot flere eller lagt igjen spor på Internett. Barn forteller ofte ikke hva de har vært utsatt for før de er voksne. I 2000 ble loven endret, slik at foreldelsesfristen i slike saker nå ikke begynner å løpe før offeret er 18 år, men vi har nok fortsatt en jobb å gjøre for å øke folks tilitt til systemet, mener Soknes.

– Dette handler om barns rettssikkerhet. Foreldre og pårørende skal kunne stole på at barna deres er i gode og kvalifiserte hender når de går til det skritt å anmelde en slik sak til politiet, sier spesialpedagog Åse Langballe.

«HEI OLE-PETTER, jeg er politi. Øyvind er navnet mitt.»

I et lite rom på Politihøgskolen i Oslo håndhilser politibetjent Øyvind Frantzen Eidsvold fra Sør-Trøndelag politikammer på rollefiguren Ole-Petter Hansen (8). Siden han begynte på skolen, har andreklassingen vist flere symptomer på seksuelle overgrep. Han har dessuten fortalt til klassestyrer og en representant for barnevernet at han og faren har en hemmelighet sammen. Nå har barnevernstjenesten anmeldt Ole-Petters far fordi det er mistanke om at sønnen har vært utsatt for seksuelle overgrep. Øyvinds jobb er å avhøre Ole-Petter, som for anledningen spilles av politibetjent Heidi Staxrud fra Vestoppland politidistrikt.

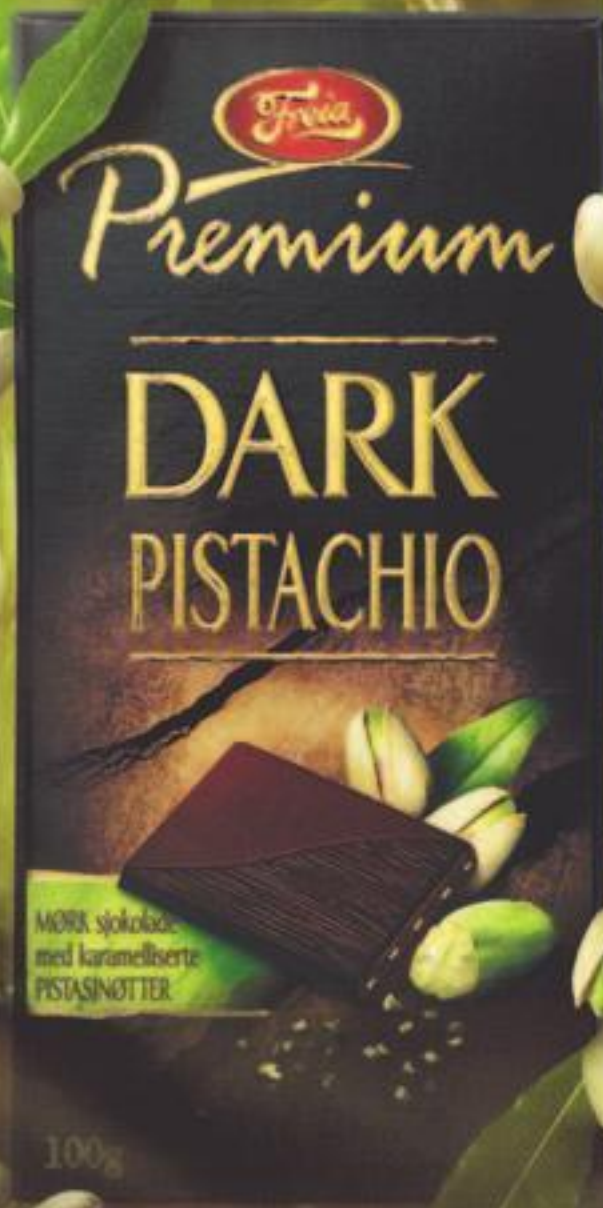
Øyvind og Heidi er to av 15 politibetjenter som er tatt opp ved den nye videreutdanninga i kommunikasjon mellom avhører og barn i dommeravhør ved Politihøgskolen i Oslo. Øyvind jobber til daglig hovedsakelig med vold og sedelighet.

– Stadig flere gutter trenger noen å snakke med, sier han om hvorfor han har søkt seg til utdanninga.

Heidi har jobbet både i barnevernet og i politiet. I framtida blir det hennes oppgave å foreta dommeravhør av barn i Vestoppland politidistrikt. – Barn som opplever grove overgrep må jo få svært

NY POLITIUTDANNING: Dr.polit. Åse Langballe (f.v.), dr.polit. Kari Gamst og politioverbetjent Tone Davik har utarbeidet et utdanningsopplegg i avhørsteknikk av barn for politi, jurister og dommere.

Utvalgt blanding av mørk sjokolade og
biter av karamelliserte pistasinøtter.

For sansene
dine

DEN VANSKELIGE SAMTALEN: - Dette var lærerikt! utbryter politibetjent Øyvind Frantzen Eidsvold når han er ferdig med «avhøret» av kollega Heidi Staxrud. Rollespillet er en del av videreutdanninga i dommeravhør av barn ved Politihøgskolen. Til venstre Kari Gamst, som er en av dem som har utviklet utdanningsopplegget.

► redusert tillit til voksne. Samtidig er dommeravhøret kanskje det aller viktigste avhøret som gjøres i etterforskningen. Vi er helt avhengig av at barna forteller, slik at vi kan framskaffe bevis i saken, sier Heidi Staxrud.

Fordi barn under 14 år skal slippe å vitne i retten, blir dommeravhøret tatt opp på video for seinere bruk i en eventuell retts sak. Barnets vitneforklaring er et svært sentralt bevis i anmeldte saker hvor det er mistanke om at barnet er utsatt for overgrep.

I avhørsrom nummer 13 jobber Øyvind hardt med å få Ole-Petter til å åpne seg:

«Vi skal snakke sammen, og det er viktig at jeg sier det som er sant, og at du gjør det samme», sier Øyvind.

«Hva da?» sier Ole-Petter. Han er opptatt av å undersøke hva som finnes under teppet, bak stolen, under stolen, oppe i taket og har ennå ikke møtt Øyvinds blikk. Øyvind gjentar og forsøker å forklare forskjellen på sant og usant.

Når politibetjentene Eidsvold og Staxrud spiller rollespill, vet de at tid og tålmodighet er viktig for å opparbeide seg tillit hos et barn. De vet at åpne spørsmål fungerer bedre enn lukkede, og at forskning viser at barns fortellinger blir mer pålitelige når de får fortelle fritt, i stedet for til stadighet å bli avbrutt.

- Du må gi litt av deg selv, finne din måte å gjøre

det på, sier Øyvind, som føler at han vanligvis har et godt lag med barn. Likevel blir de første minuttene av avhøret med Ole-Petter, alias Heidi, en prøvelse. Barnet er fryktelig urolig, og Øyvind prøver så godt han kan ikke å vise at det stresser ham.

«Kan du fortelle meg litt om familien din, Ole Petter?» «Ja, mamma driver mye med lillesøstra mi. Det er greit det, altså. Hun er en baby.»

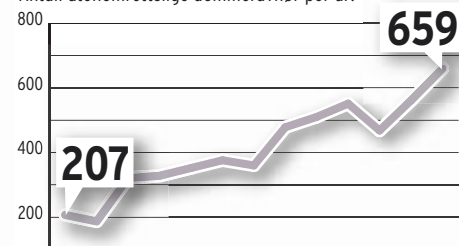
- Jeg har aldri opplevd å ha så dårlig kontakt med et barn! utbryter Øyvind når «avhøret» er over og det er tid for å se gjennom videoopptaket.

ET PAR ENORME, brune øyne i et bitte lite jenteansikt stirrer flatt framfor seg. Leppene presser seg sammen. To digre mannenever presser to små barnelanker ned i sengetøyet. Det er mørkt og helt stille i klasserommet på Politihøgskolen. Den hvite rulleteksten som forteller hvem som har laget filmen om sju år gamle Oda, mora hennes og stefaren kommer opp på lerretet foran i klasserommet. De 15 erfarne politibetjentene i klasserommet forblir tause. Lyset blir slått på. En kvinnelig student tar av seg brillene, gnir seg i øynene og setter brillene på plass igjen. Sekundene virker lange, før den første kommentaren til undervisningsfilmen «Se min kjole» endelig kommer:

- Hvis denne filmen hadde kommet på TV hjemme hos meg hadde jeg skrudd av. Det var forferde- ►

Antallet avhør øker

Antall utenomrettslige dommeravhør per år:

Kilde: Trond Myklebust, stipendiat ved Politihøgskolen og SSB. 2007 Dagbladet GRAFIKK

Anmeldelser

I 2006 ble det anmeldt 2010 seksualforbrytelser mot barn og unge under 19 år.

Kilde: SSB

Dommer

I 2006 ble det i første instans (tingrettene) avsagt dom i 276 saker hvor barn under 18 år hadde vært utsatt for seksual- eller voldsforbrytelser. Voldsforbrytelser innbefatter bortføring og drap. Hittil i 2007 har tingrettene avsagt dom i 220 saker av denne typen. Tilsvarende tall for andre instans (lagmannsrettene) er 73 saker i 2006, og 51 saker hittil i år.

I tillegg kan det også ha blitt avsagt dommer etter andre paragrafer i saker hvor det har vært utøvd vold mot barn.

Kilde: Domstoladministrasjonen

Vi er helt avhengig av at barna forteller, slik at vi kan framskaffe bevis i saken.

Heidi Staxrud, politibetjent og student ved avhørsutdanninga

DNAge

BDF ●●●●
Beiersdorf

ZONE ACTION BEKJEMP HUDENS ALDRING DER DET VISES MEST!

PANNE

MUNN

ZN
NY

**FOR YNGRE OG JEVNERE HUD,
PÅ SPESIELT UTSATTE STEDER
I ANSIKTET.**

- Effektiv i panne, kinn og for smilerynker
- Synlig og merkbart resultat: Rynkene fylles ut innenfra og huden føles fastere

Finn din informasjonssone
på www.NIVEA.no/zone

KONSENTRERTE: Én ting er å få høre om overgrep i et avhør, «Se min kjole» om sju år gamle Oda som blir offer for overgrep.

► lig å se den. Jeg lurer nesten på om jeg har valgt rett kurs. Samtidig skjønner jeg at det er veldig viktig å se dette.

– I din jobb kan du ikke skru av, svarer foreleser Kari Gamst. Svaret hennes utløser flere kommentarer:

– Det er lettere å takle et avhør enn å se relasjonen mellom stefaren og jenta med egne øyne.

– Den var forferdelig. Jeg holdt nesten på å begynne å grine.

– Jeg har tre overgrepssaker liggende på kontoret nå. Det er nesten skummelt hvor mye framgangsmåten likner framgangsmåten til overgrepene i denne filmen.

For Kari Gamst og Åse Langballe, som har laget filmen sammen med produsent Jarle Eskedal, er reaksjonene fra politiskolestudentene et bevis på hvor viktig alt arbeidet de har lagt ned er.

– Bak hver eneste sak er det en barneskjebne. De må tåle å se dette, ellers skal de ikke gjøre denne jobben. Slike bilder har disse barna i hodet hele tiden, sier Kari.

ANTALL GJENNOMFØRTE dommeravhør med barn er i dag tre ganger så høyt som i 1994. Stipendiat Trond Myklebust ved Politihøgskolen har kartlagt denne typen avhør i Norge i forbindelse med sitt pågående doktorgradsarbeid.

– I dag blir avhør av barn foretatt i flere typer saker enn bare i de sakene der det er mistanke om seksuelle overgrep. Flere barn har for eksempel de seinere år blitt avhørt som vitner til straffbare hendelser, sier Myklebust, som understreker at endringen stiller krav til Politihøgskolen:

– Som i alle politiavhør er det viktig å benytte metoder som i størst mulig grad sikrer pålitelig og troverdig informasjon fra den avhørte. Forutsetningen er kvalifiserte avhørere, noe som setter krav til opplæringa ved Politihøgskolen og implementeringa av kompetansen ved hvert politidistrikt.

For å bli tatt opp som student ved videreutdan-

en annen ting er å se det med egne øyne. De erfarne politibetjentene blir stille når de får se undervisningsfilmen

PILOT FOR BARN: I disse dager ansettes staben som skal jobbe i Barnehuset i Bergen. Et tilsvarende hus i Hamar er planlagt åpnet i desember.

ninga i dommeravhør av barn, er det et krav at søkeren har bestått Politihøgskolen eller juridikum, samt gjennomført videreutdanning i etterforskning og avhørsteknikk.

Mens de store byene har egne folk til å foreta dommeravhør, er oppgaven bare en av mange for betjenter på småsteder. Kanskje går det år mellom hver gang han eller hun sitter overfor et barn og skal være den første til å høre «hemmeligheten». Spesi- alpedagogene Gamst og Langballe er opptatt av at allmennheten skal få vite at politiet kvalifiseres både etter barnefaglige og juridiske krav til å avhøre barn som har vært utsatt for vold eller overgrep.

– Ingen blir ekspert av å gå et kurs. Å snakke med barn krever øvelse og oppfølging. Vi skulle ønske vi hadde større kontroll etter at studentene ble sluppet ut herfra, men politiet mangler dess- verre en vedvarende lære- og utdanningskultur, sier Åse Langballe.

– Politiet utgjør dessuten bare ett ledd i den kje- den barnet skal forholde seg til når en sak blir an- meldt, sier kursleder Tone Davik, som har vært sentral i etterforskningen i flere store kriminalsa- ker hvor barn har vært involvert.

– Når barnet har fått tillit til politiet og forhå- pentligvis har fortalt sin historie i dommeravhøret, går saken videre til barnevernet, helsesektoren og til slutt domstolen. Få dommere har spesialkom- petanse i forhold til dette vanskelige feltet, sier To- ne Davik.

– Når kunnskapen om politiets metodiske gjen- nomføring er mangelfull, kan det være vanskelig for dommere og jurymedlemmer å være oppmerksom under et helt dommeravhør, sier Kari Gamst.

TIDLIGERE LAGMANN og høyesterettsadvokat Trygve Lange-Nielsen mener også at dommerav- høret er viktig for rettssikkerheten. Tidligere i år ble han tildelt Norges Juristforbunds pris for retts- sikkerhet og likhet for loven. Den fikk han for sin innsats for å avdekke et stort antall uriktige dom-

Det viktigste er at dommeravhørene er av en slik kvalitet at de er noe å bygge videre på, slik at ikke uskyldige blir dømt.

Trygve Lange-Nielsen, tidligere høyesterettsadvokat

fellelser for incest. Hittil har han fått frikjent 13 menn som uriktig har vært dømt for overgrep mot barn. I en av dem var han også selv dommer.

– Det viktigste er at dommeravhørene er av en slik kvalitet at de er noe å bygge videre på, slik at ikke uskyldige blir dømt, sier Lange-Nielsen.

I de fleste av sakene han har fått gjenopptatt falt den opprinnelige dommen før Bjugn-saken.

– Dommeravhørene på den tida var svært uhel- dige. Barna ble utsatt for utilbørlig press og leden- de spørsmål. Inntil på slutten av 90-tallet ble dom- meravhørene dessuten utført av psykologer. De er behandlere og direkte uskikket til å gjøre denne jobben.

Seinest 17. september i år ble en av Lange-Niel- sens klienter frikjent for incestuøse handlinger mot sin stedatter og sønn. Mannen har sonet to år og fi- re måneder i fengsel. Dommen ble avsagt på bak- grunn av en legeerklæring og dommeravhør av ste- dattera.

– De avhørte henne på 11-årsdagen hennes. 165 ganger ble hun spurt om overgrepene hadde funnet sted. Like mange ganger svarte hun nei. Men etter 165 gjentakelser av spørsmålet ga hun seg, og der- med ble stefaren dømt. I dag er det anerkjent at det ikke er mulig å bevise medisinsk om et overgrep har funnet sted, men den gangen brukte man legeer-

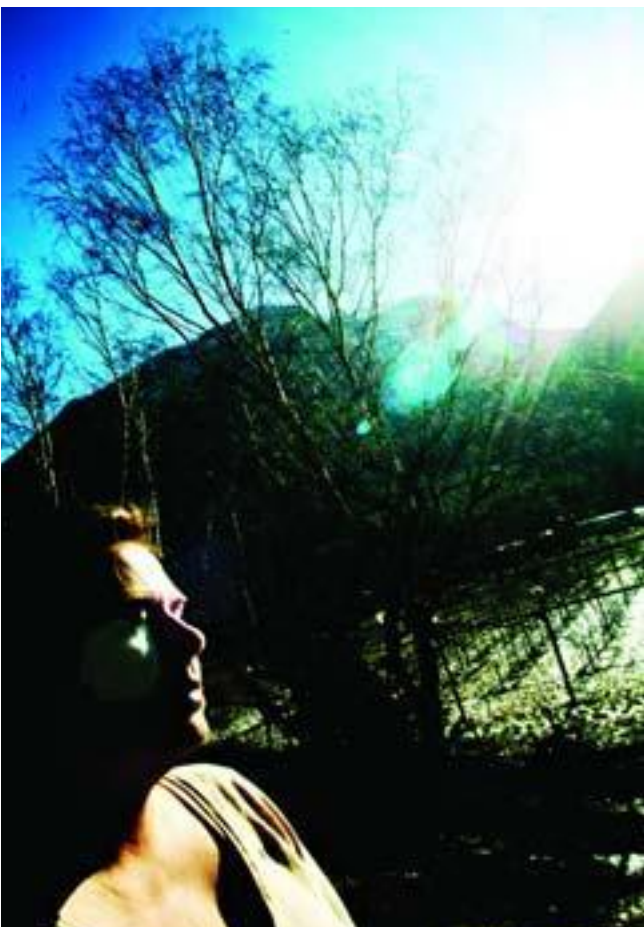
klæringer som utgangspunkt for å presse barnet.

Ifølge Lange-Nielsen er politiet helt opplagt den yrkesgruppa som er best skikket til å foreta de vanskelige dommeravhørene.

– De er trent i avhør. At de nå får 280 timer opplæring i avhør av barn høres kolossalt bra ut. Man skulle tro at kvaliteten ble deretter da.

I SENTRUM AV Bergen er håndverkere i ferd med å avslutte oppussingen av en leilighet. Siden i som- mer har de flyttet vegger, snekret og malt. Nå mangler bare innredningen og «brukerne». Begge deler vil forhåpentligvis være på plass i løpet av kort tid. Målet er at den tverrfaglige staben i Nor- ges første «barnehus» allerede i november skal væ- re klar til å ta imot barn som har vært vitner til eller ofre for vold og overgrep. Ideen er å fri barna fra be- lastningen det medfører å måtte reise rundt fra sy- kehus, til politi og til terapeutkontorer i etterkant av en traumatisk opplevelse.

– I Barnehuset vil de bli møtt av et tverrfaglig fagteam, som sørger for at de blir ivaretatt på beste måte. Her kan de få medisinsk undersøkelse, avgi forklaring og motta inntil 15 timer med terapi, uten å måtte reise mellom sykehus, rettslokaler og kli- nikker, forteller politiinspektør Ellen Hamremoen i Politidirektoratet. ▶▶

BIDRATT FOR BARNNA: Inger Stokkes oppvekst var preget av overgrep og mishandling. Hun har bidratt både til manus og som skuespiller i filmen «Se min kjole».

Jeg husker at hun ropte: «Fy faen, det er

► Det var Redd Barna som etter en studietur til Barnahuset på Island i 2004 la fram forslaget om et tilsvarende prosjekt i Norge. Litt over to år seinere holdt justisminister Knut Storberget en pressekonferanse hvor han lanserte pilotprosjektet.

Planen er at Bergen skal ta imot barn fra Helse-region vest for avhør, medisinske undersøkelser og terapi. I desember skal et tilsvarende hus stå klart på Hamar. Hamremoen legger likevel ikke skjul på at ordningen vil kunne by på utfordringer

– De to husene skal dekke store geografiske områder. Hvert barnehus dekker fire politidistrikter. Reiseveien, både for fornærmede, verge, bistandsadvokat, forsvarer, dommer og politi kan bli lang, og det er jo grunn til å spørre om en slik reise vil være til barnets beste, sier hun.

– Vi vil først og fremst ta hensyn til barnet og vurdere hva som er minst belastende for ham eller henne. På Island brukes såkalt fjernavhør når avstandene er lange. Problemet er at utstyret som skal til for å gjennomføre dette foreløpig ikke er tilgjengelig i alle tingretter i Norge, sier Hamremoen, men legger til:

– Dette er et pilotprosjekt som skal evalueres ett år etter oppstart, samt etter tre år.

- DET HØRES UT som et trygt sted.

Inger Stokke (39) har sammen med Linda Olsen vært en viktig bidragsyter under utviklingen av den nye undervisningspakka om dommeravhør av barn. Gjennom barndommen ble Inger utsatt for fysiske, psykiske og seksuelle overgrep. I likhet med Linda synes hun at Barnehuset er en god nyhet. Skjønt for hennes del hadde det nok dessverre ikke spilt noen rolle fra eller til.

– Ingen av dem som så meg som barn, gjorde noe som fikk meg til å tørre å anmelde det som skjedde. Jeg brøt sammen i krampegråt foran læreren min, jeg hadde dødsangst og var stadig vekkt hos helsesøster. Jeg spiste ikke og i frykt for å kle av meg hadde jeg aldri gym. Likevel var det ingen som tok signalene. Dermed ble heller ingenting anmeldt.

Både Linda og Inger er opptatt av vanlige menneskers plikt til å melde fra når vi mistenker at et barn blir utsatt for overgrep. Det kan være lite som skal til for å hjelpe et barn ut av en vanskelig tilværelse:

– Hvis noen ville brukt tid på meg i et rom som ikke var sterilt, hvis noen hadde turt å ta de små, men voldsomme ordene i sin munn: «Er det noen som har gjort noe mot deg?», så kunne mye ha sett annerledes ut for min del, sier Inger.

Også Linda synes det er rart at ingen utenfor fa-

Stressless® living - det handler om komfort

THE INNOVATORS OF COMFORT™

Stressless® er noe langt mer enn en hvilestol eller en sofa. Stressless® er et komplett sitemøbelkonsept som gjør at du kan slappe av og nyte den best tenkelige komfort uansett hvor du setter deg. Stressless® living handler dermed om hvordan du kan gjøre hjemmet ditt til et bedre sted å være for deg selv, familien din og for alle som kommer på besøk.

Den utrolige historien om Stressless® begynte i 1971 med lanseringen av den aller første Stressless®. For første gang kunne man kjøpe en hvilestol som var skapt for å tilfredsstille kroppens behov for bevegelse mens man sitter. Siden da har vi arbeidet utrettelig for å gjøre Stressless® enda bedre og for å utvide komfortbegrepet til å omfatte flere typer sitemøbler.

Se alltid etter Stressless®-logoen når du vil ha møbler du skal sitte godt i. Da vet du sikkert at du har funnet originalen fra The Innovators of Comfort™

Din garanti for original komfort

MØBELRINGEN

www.mobelringen.no

www.ekornes.no

EKORNES®

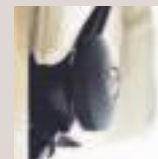
Plus™-system. Nakkestøtten reguleres automatisk. Du kan lese og se på TV, selv i tilbakeleilert stilling.

Plus™-system. Korsryggstøtten reguleres synkront med nakkestøtten. Du får perfekt støtte, enten du sitter oppreist eller tilbakeleilert.

Sovefunksjonen kobles inn med et enkelt håndgrep.

Glidefunksjonen tilpasses brukeren ved å stramme rattene til ønsket friksjon.

så mye mer!» og stormet ut av kontoret.

Christine Hamborgstrøm, advokat for Linda Olsen

milien hennes reagerte på signalene hun sendte ut:

– Jeg var et veldig stille barn – mamma måtte lære meg å vise sinne. Men på skolen kunne jeg uten forvarsel bryte sammen i gråt og storme ut av klasserommet. Jeg husker at læreren løp etter og spurte hva det var. Jeg svarte at jeg hadde vondt i hodet, og det slo han seg til ro med.

Så ofte hadde Linda vondt i hodet, at hun ble sendt til hjerneskaning. Legene fant ingenting. De stilte heller ingen spørsmål til Linda selv om mulige årsaker.

– Jeg skulle ønske noen hadde spurt, men det var det ingen som gjorde.

Når det kommer til møtet med politiet, er hun likevel fortsatt usikker på hva som kunne fått henne til å åpne seg i et avhør:

– I sju år hadde jeg jo blitt truet med politi. Uansett hvordan betjenten hadde gått fram, ville jeg nok svart med enstavelserord som «ja», «nei» eller «kanskje».

På et tidspunkt innrømte overgriperen hva som hadde foregått mellom ham og Linda. Seinere trakk han innrømmelsen tilbake. Fordi Linda ikke klarte å fortelle politi eller andre hun møtte i systemet hva hun hadde opplevd, ble jobben vanskelig også for Lindas egen advokat, Christine Hamborgstrøm:

– Linda var ei svært forknytt jente da hun kom til meg første gang, og jeg skjønnte at hun hadde vært utsatt for mer enn hun fortalte. Men det er vanskelig å oppnå fortrolighet i slike saker.

Linda var stadig innom advokatens kontor i tida før saken skulle opp for retten.

– Vi snakket mye sammen. Først to dager før saken skulle opp for retten, sprakk hun. Jeg husker at hun ropte: «Fy faen, det er så mye mer!» og stormet ut av kontoret.

Lindas nye, detaljerte forklaring førte til at tiltalen mot overgriperen ble utvidet fra å gjelde beføling utenpå klærne, til groteske overgrep.

Under rettssaken kom det fram at mannen tidligere var dømt i en sedelighetssak, og at også et annet, yngre familiemedlem var i ferd med å bli offer for ugjerningene hans. Bestemoras mann fikk til slutt fengselsstraff i tre år og tre måneder. I tillegg måtte han betale erstatning på henholdsvis 90 000 kroner til Linda og 70 000 kroner til det andre barnet.

I ettertid berømmer Linda advokaten sin for at hun ikke ga seg.

–Jeg var jo så redd for hva som kunne skje hvis jeg fortalte, men hvis hun ikke hadde fortsatt å spørre, så hadde han kanskje gått fri fortsatt. ■

rja@dagbladet.no

Når bør du bry deg?

– Det er vanskelig å identifisere barn som et utsatt for vold og seksuelle overgrep, men hvis et barn du kjenner endrer atferd, kan det være et tegn på at noe er galt, sier rådgiver Zoë Øiestad hos Redd Barna. Hun påpeker samtidig at endring av atferd ikke sier noe om hva som er galt. Behov for oppmerksomhet, utagerende oppførsel og aggressivitet er andre signaler som kan bety at barnet har det vanskelig. Det samme gjelder for motsatt oppførsel: Tilbaketreking, usynliggjøring og tegn på mistrivsel.

– Offentlig ansatte har plikt til å melde fra til barnevernet dersom de har mistanke om at et barn er utsatt for noe ulovlig. Hvis du er en vanlig person som er bekymret for et barn, kan du også melde fra til barnevern eller politi i din kommune eller bydel. Du trenger ikke å ha en konkret mistenkt for å melde din bekymring for et barn, understreker Øiestad.

TOPPMODELLEN

Renault Scénic

Aldri har det vært mer gunstig å kjøpe en Renault Scénic.

Scénic er en sporty og romslig familiebil. Den har en kraftig dieselmotor med 105 hk og kommer med en fantastisk utstyrs pakke. Naturligvis har den toppscore i EuroNCAP sikkerhetstest. Benytt deg av sjansen nå!

Les mer om markedslederen på www.renault.no

Utstyrs pakke:

- Panoramaglasstak
- Skinninteriør
- Integrert navigasjon
- Bluetooth handsfree
- ESP antiskrens
- Lydanlegg med 6-CD og Cabasse høyttalere
- Elektronisk klimaanlegg
- Regnsensor
- Aluminiumsfelger

Nye Renault Scénic 1,5 dci 105 hk inkludert utstyrs pakke som ovenfor:

5-seter **299.900,-**

7-seter **339.900,-**

NÅ MED: Diesel / Skinninteriør / Glasstak / Multimediapakke med integrert navigasjon inkludert i prisen.

Forbruk blandet kjøring fra 5,2l/100 km til 8,6 l/100 km og CO₂-utslipp fra 138 g/km til 205 g/km.